

STOTTEREN

INFORMATIE EN CONCRETE ADVIEZEN
VERWIJZERS

STOTTERTHERAPIE KATO POLFLIET
logopedist-stottertherapeut

IS HET STOTTEREN?

Stotteren is een probleem in de 'vloeiendheid' van het spreken. Vloeiende sprekers spreken met een zekere snelheid en ritme zonder dat dit hun bijzondere inspanning kost. Nochtans is spreken een ingewikkeld proces waarbij de hersenen, zenuwen en spieren nauw moeten samenwerken. Dit vergt een zeer precieze timing en coördinatie. Soms loopt dit mis en krijg je stotteren. We spreken dus van een *neurologische timingsstoornis*.

We horen hierbij ongewilde onderbrekingen in de spraak. Deze delen we doorgaans op in drie categorieën:

- o **herhalingen** (ma-ma-maar)
- o **verlengingen** (mmmmaar)
- o **blokkades** (m.aar)

Uiteraard bevat ook de spraak van vloeiende sprekers onderbrekingen. Zo gaan alle sprekers wel eens naar hun woorden zoeken en hierbij een pauze nemen, 'euhm' zeggen en/of hun zin hernemen.

Deze 'normale' onvloeiendheden onderscheiden zich kwalitatief duidelijk van stottermomenten. Zo vinden normale onvloeiendheden meestal plaats tussen de woorden en zinnen en hebben ze een duidelijke functie: de aandacht van de luisteraar behouden terwijl de spraak- en taalplanning bezig is. Er is geen sprake van een controleverlies.

NORMALE ONVLOEIENDHEDEN

trage herhaling
van een woord of een zinsdeel

*maar.. maar.. gisteren ben ik
ik ... ik ben daar geweest
mag ik ... mag ik een koek?*

pauze

*ik wil – pauze – een koek
ik wil een, euh, een koek*

zinsrevisie

ik wil een koe – een chocoladekoek

STOTTERMOMENTEN

snelle herhaling
van een klank, lettergreep of woord

*m-m-m-maar gisteren ben ik
i-i-i-k ben naar daar geweest
ma-ma-mag ik een koek?*

verlenging

*ik wwwwwil een koek
mmmmag ik een koek?*

blokkade

ijk wil een chocoladekoek

SECUNDAIRE GEDRAGINGEN

We zien dat kinderen en volwassenen vaak negatieve gevoelens en gedachten hebben over hun stotteren. Ook jongere kinderen ervaren al vaak een gevoel van frustratie tijdens een stottermoment. Vaak geeft dit aanleiding tot het ontwikkelen van 'trucjes' (secundaire gedragingen). Met deze trucjes proberen kinderen het stotteren te vermijden of zo kort mogelijk te houden. Soms gebeurt dit bewust, maar vaak zijn deze gedragingen onbewust.

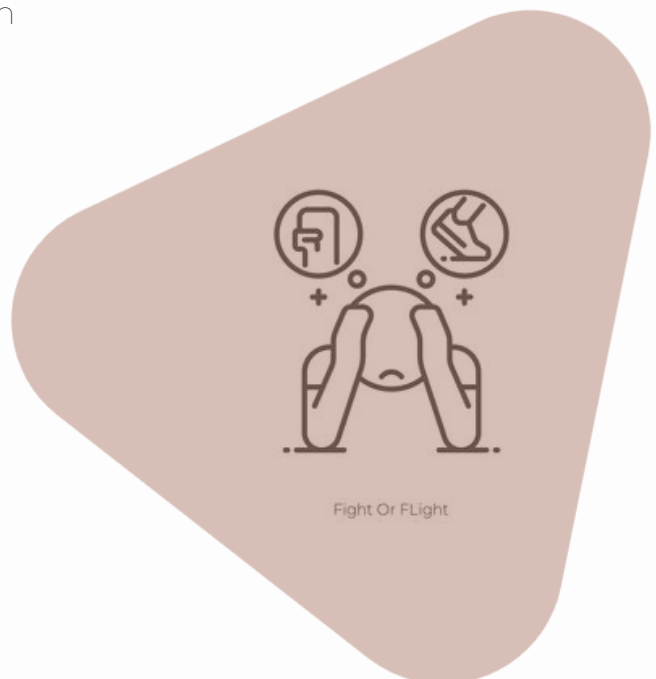
We delen deze gedragingen in volgens de gekende fight – or flightreactie.

STARTGEDRAG – EN DUWGEDRAG (VECHTEN): een kleine beweging maken of klank uiten net voor of tijdens het stottermoment.

- een ademhapje
- het hoofd naar voor
- /n/ of /j/ voor een woord zeggen
- de lippen op elkaar persen
- met de ogen knipperen
- onderkaak naar beneden
- meekloppen met hand of voet
-

VERMIJDINGS- EN UITSTELGEDRAG (VLUCHTEN): proberen het stotteren te verbergen of uit te stellen.

- kortere zinnen gebruiken
- "ik weet het niet"
- clownesk gedrag
- aanwijzen ipv spreken
- fluisteren
- zin steeds opnieuw beginnen
- woorden vermijden
- ...

PREVALENTIE EN INCIDENTIE

Typische stottermomenten (herhalingen, verlengingen, blokkades) komen naar schatting bij 5 procent van alle kinderen voor. Bij 1 à 2 procent van de kinderen groeit dit uit tot een blijvend stotterprobleem. Stotteren komt vier keer zoveel voor bij jongens dan meisjes.

Gezien stotteren nooit een onderdeel van de normale spraak - en taalontwikkeling is, is doorverwijzing steeds noodzakelijk.

DE OORZAAK VAN STOTTEREN?

We weten dat sommige kinderen aanleg hebben om te stotteren: hun spreesysteem is gevoeliger voor verstoringen in de timing (*aansturing*) van de spieren. Er is sprake van een multifactorieel bepaalde erfelijkheid.

Enkel de aanwezigheid van deze aanleg is niet voldoende om te bepalen of het stotteren tot uiting komt of niet. Het stotteren kan worden uitgelokt door verschillende factoren. Voorbeelden van uitlokkende factoren zijn: stress, een minder of net sterk ontwikkelde taal, een druk temperament, ...

Stotteren manifesteert zich altijd voor de leeftijd voor 9 jaar. Meestal ontstaat stotteren tussen de 2 en de 5 jaar.

IS THERAPIE NODIG?

We zien dat er bij sommige kinderen spontaan herstel optreedt. Daardoor concludeert men vaak foutief dat stotteren wel vanzelf zal overgaan. Een hardnekkig vooroordeel dat vaak een negatieve impact heeft.

Ook bij jonge kinderen en/of beginnende stotterverschijnselen is het belangrijk een uitgebreid logopedisch onderzoek te laten uitvoeren. Hierbij worden mogelijke uitlokkende factoren in kaart gebracht. Stottertherapeuten hebben voldoende kennis over risicofactoren die de kans op spontaan herstel verkleinen. Zij maken hierbij de afweging wat nodig is: verdere opvolging of therapie. Een vroege behandeling is erg belangrijk bij kinderen die het risico lopen op een stotterprobleem. Hoe vroeger de behandeling, hoe gunstiger de prognose.

In therapie bij jonge kinderen zoeken we naar factoren die het stotteren uitlokken. In eerste instantie gaan we de factoren zoveel mogelijk proberen wegnemen. In een latere fase wordt het kind weerbaar gemaakt voor deze factoren. Spreekdurf en welbevinden van het kind staan hierbij centraal.

WELKE ADVIEZEN GEEF IK AAN OUDERS?

BRENG RUST IN DE COMMUNICATIE

Vertraag je eigen tempo en gebruik voldoende pauzes. Spreek in korte, duidelijke zinnen.

BEWAAK DE BEURTNEMING

Leer aan alle kinderen dat het belangrijk is om goed te luisteren en om de beurt te spreken. Vul geen zinnen of woordjes aan.

STEL LIEVER GEEN VRAGEN

Vragen geven tijdsdruk. Zeker het formuleren van een antwoord op een open vraag is voor veel kinderen talig nog een hele uitdaging.

PAS DE TECHNIEK VAN "SCHADUWEN" TOE

Herhaal wat het kind zegt. Zo geef je aan dat je het – ondanks het stotteren – goed begrepen hebt. Dit geeft vertrouwen in het spreken.

HOUD OOGCONTACT

Probeer een neutrale houding aan te nemen wanneer het kind iets vertelt, net zoals je zou doen bij een kindje dat niet stottert.

HAAL STOTTEREN UIT DE TABOESFEER

Als het kind frustratie toont over het spreken, mag je dit gerust neutraal benoemen en normaliseren ('heb ik ook soms').

WEES VERDRAAGZAAM VOOR SPRAAK- EN TAALFOUTJES.

Op kleuterleeftijd is de taal nog volop in ontwikkeling. Geef liever geen directe verbetering, maar schaduw de foute woordjes. Voorbeeld:

kind: 'Kij, een paplul!'

juf: 'Jaa, wat een mooie pa-ra-plu!'

MEER INFORMATIE?

Kato Polfliet
0497 71 85 71
kato.polfliet@hotmail.com
www.katopolfliet.be